

แนวทางการจัดการหาบเร่แผงลอยในเมือง : กรณีศึกษานครเชียงใหม่

นาย วัลลภ มั่นแน่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541
ISBN 974-331-633-7
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

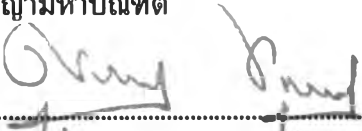
**GUIDELINES FOR URBAN HAWKERS MANAGEMENT
: A CASE STUDY OF NAKHON CHIANG MAI**

Mr Wunlop Munnæ

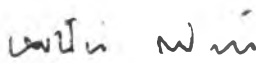
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Urban Planning
Department of Urban and Regional Planning
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN 974-331-633-7**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการจัดการหาแร่แฝงลอยในเมือง : กรณีศึกษานครเชียงใหม่
โดย นาย วัลลภ มั่นแน่น
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ขวัญสุวรรณ อติโพธิ

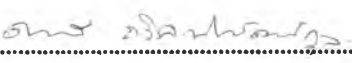
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุติววงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. นพนัท ตาปานานท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ขวัญสุวรรณ อติโพธิ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ อิศรา กันแดง)

วลักษณ์ มั่นแน่น : แนวทางการจัดการหาบเร่แผงลอยในเมือง : กรณีศึกษานครเชียงใหม่ (GUIDELINES FOR URBAN HAWKERS MANAGEMENT : A CASE STUDY OF NAKHON CHIANG MAI) อ. ที่ปรึกษา : อ. ขวัญสรวง อติโพธิ ; 224 หน้า. ISBN 974-331-633-7

การศึกษานานแนวทางการจัดการหาบเร่แผงลอยในนครเชียงใหม่ นั้น พบว่าลักษณะและสภาพทั่วไปของการค้าหาบเร่แผงลอยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งจำนวนและสถานที่การค้าที่เพิ่มมากขึ้น รูปแบบและวัตถุประสงค์ในการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่าปริมาณหาบเร่แผงลอยเพิ่มมากขึ้นกว่าเท่าตัวในช่วงระยะเวลา 8 ปีที่ผ่านมา นับแต่มีการสำรวจและบันทึกไว้ พื้นที่การค้าขยายออกไปสู่บริเวณพื้นที่โดยรอบของเมืองมากกว่ากระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในเมืองเท่านั้น วัตถุประสงค์ได้เปลี่ยนไปเป็นการค้าเพื่อแสวงหากำไรมากขึ้นกว่าการค้าเพื่อยังชีพ เช่นในอดีต มีการอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการค้า ทำให้หาบเร่แผงลอยส่วนหนึ่งมีลักษณะที่แปลกตาออกไป หาบเร่แผงลอยที่พบมีความหลากหลายมากขึ้นในประเภทสินค้าที่จำหน่าย ที่ตั้งการค้า อุปกรณ์การค้า ขนาดพื้นที่การค้า และเวลาที่ค้าขาย นอกจากนี้การค้าหาบเร่แผงลอยยังจัดได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และเป็นรูปแบบการค้าขายของผู้คนในเมืองไทยและประเทศทางตะวันออกมาเป็นเวลาช้านาน เป็นอาชีพที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจการค้าและวิถีชีวิตของชาวเมือง แต่งแต่มีสีสันให้แก่สังคมเมือง ทำให้เมืองมีเสน่ห์ มีชีวิตชีวา เพิ่มความคึกคักและน่าอยู่อาศัยให้กับเมือง เกิดความประทับใจต่อผู้ที่ได้พบเห็น แต่ขณะเดียวกันการค้าหาบเร่แผงลอยที่ขาดการควบคุมและการจัดการที่ดีในระยะที่ผ่านมา ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเมืองในทางที่เลวลงเช่นกัน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะกลุ่มหาบเร่แผงลอยที่มีจำนวนมากในบริเวณพื้นที่พิเศษของเมือง

การศึกษานานแนวทางการจัดการหาบเร่แผงลอยในเมืองกระทำโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับปรัชญาหรือความคิดที่มีเหตุผลและเกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ อันได้แก่ตัวผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเอง ประชากรเมือง และหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการ การเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวเข้ากับแนวทางหรือมาตรการทั้งหลาย ทำให้พบว่าแนวทางการจัดการที่เหมาะสมน่าที่จะเป็นแนวทางที่ทำให้การค้าหาบเร่แผงลอยมีความสมบูรณ์ในแง่ของการพัฒนา โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเมืองให้มากที่สุด โดยการผสมผสานแนวทางและมาตรการต่าง ๆ มากกว่าที่จะดำเนินมาตรการหลักเพียงอย่างเดียวใด เพื่อให้เกิดทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ โดยจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งในระดับภาพรวมของเมืองและในระดับพื้นที่ที่เล็กลงไป เพื่อให้เกิดผลครอบคลุม และเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา การวางผังเมือง
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ วลัยลักษณ์ มั่นแน่น
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ขวัญสรวง อติโพธิ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C835465 MAJOR URBAN AND REGIONAL PLANNING
KEY WORD: HAWKER / INFORMAL SECTOR / URBAN / STREET TRADING
WUNLOP MUNNAE : GUIDELINES FOR URBAN HAWKERS MANAGEMENT :
A CASE STUDY OF NAKHON CHIANG MAI. THESIS ADVISOR :
AJAN. KWANSUANG ATIBODHI. 224 pp. ISBN 974-331-633-7

According to the study of Guidelines for Urban Hawkers Management in Nakhon Chiang Mai, the characteristics and general conditions of hawkers in the present have much changed from the past in terms of their increasing number and locations, characteristics and trading objectives. It is found that the number of hawkers have grown double for the past eight years since being surveyed and recorded. A commercial area also extends to the urban fringe instead of clustering in the urban area. Trading is aiming more at profit rather than sustaining life as it was in the past. In addition, since new technology is employed, some hawkers have a different look. They are also diverse in their products, location, equipment, area, and trading time. Furthermore, they are a distinguished characteristic, way of life, and a form of trading in Thailand and oriental countries for years. They play an important role in the urban economics, commerce, and way of life. They also make the city colorful, charming, and lively, so it not only becomes a vigorous and suitable place to live in but also impresses travelers. On the otherhand, lack of good control and management of hawkers in the past could affect the urban environment and consequently brings about several problems, especially a large number of hawkers in the urban's special area

The study of Guidelines for Urban Hawkers Management is based on the objectives in the agreement with philosophy and concepts which provide benefits to every party-hawkers, urban population, and organizations who are responsible for this issue. Also, due to a linkage between the above concepts and other guidelines and measures, it is found that the appropriate guidelines should be ones that provide a complete development of hawkers and agree with the urban culture and way of life as much as possible. The integration of guidelines and measures rather than running a particular measure alone could bring about various practical alternatives or guidelines which are suitable to the city. Also, they should be carried out in an overall level of the city and smaller area to provide a complete and concrete result as much as possible

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง.....

สาขาวิชา.....การวางผังเมือง.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....วิมล.....อนนา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ขวัญสุวรรณ อดิโพธิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยมา ด้วยดีตลอด และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิต วิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ทำยนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมศักดิ์ และคุณแม่จันทร์ฟอง มั่นแน่น ผู้ซึ่ง เป็นบิดามารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและการให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย และเพื่อน ๆ ภาควิชา การวางแผนภาคและเมืองทุก ๆ คน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จ การศึกษา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนที่	ท
สารบัญแผนภาพ	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา	4
1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	7
2.1 เศรษฐกิจเมือง	7
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับ Informal Sector	
2.2.1 คำจำกัดความของ Informal Sector	8
2.2.2 ประเภทของการจ้างงานใน Informal Sector	9
2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หาบเร่แผงลอย	10
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับคนจนเมืองและบทบาทที่มีต่อเมือง	12
2.5 แนวคิดด้านความน่าอยู่ของเมือง	14
2.6 หลักการพัฒนาและจัดการหาบเร่แผงลอย	17
2.7 นโยบายจากแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลาง	19
2.8 มาตรการในการจัดการหาบเร่แผงลอยในเมือง	19
2.9 กรอบการวิจัย	24

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	สภาพทั่วไปของเมืองเชียงใหม่
3.1	ประวัติความเป็นมา 26
3.2	ที่ตั้งเมืองเชียงใหม่ 27
3.3	สภาพภูมิประเทศ 34
3.4	ลักษณะภูมิอากาศ 34
3.5	ประชากร 35
3.6	รูปแบบเมืองและการขยายตัวของ การตั้งถิ่นฐานชุมชนเมืองเชียงใหม่ 40
3.7	สภาพเศรษฐกิจการค้าและสังคมเมืองเชียงใหม่ 55
3.8	พัฒนาการของรูปแบบและพื้นที่การค้าเมืองเชียงใหม่ 56
3.9	ผังเมืองรวมเชียงใหม่ 66
3.10	Image เมืองเชียงใหม่ 69
3.11	ทิศทางการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ 72
4	ทาบแร่แฝงลอยเมืองเชียงใหม่ 81
4.1	องค์ประกอบของทาบแร่แฝงลอย 82
4.1.1	ประเภทและชนิดของสินแร่และบริการ 82
4.1.2	การเคลื่อนไหวของทาบแร่แฝงลอย 92
4.1.3	อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำการค้าทาบแร่แฝงลอย 94
4.1.4	สถานที่ตั้งของทาบแร่แฝงลอย 97
4.1.5	ขนาดของทาบแร่แฝงลอย 98
4.2	การกระจายตัวและที่ตั้งของทาบแร่แฝงลอยเมืองเชียงใหม่
4.2.1	จำนวนและลักษณะการกระจายตัวของทาบแร่แฝงลอย 99
4.2.2	จำนวนและประเภททาบแร่แฝงลอยในแต่ละช่วงเวลา 106
4.2.3	ปัจจัยที่มีผลต่อที่ตั้งและการเกิดกลุ่มการค้าทาบแร่แฝงลอยในเมือง
4.2.3.1	ปัจจัยทางด้านกายภาพของเมือง 108
4.2.3.2	ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเมือง 112
4.2.4	รูปแบบที่ตั้งกลุ่มทาบแร่แฝงลอยในเมืองเชียงใหม่ 113
4.2.5	ความสัมพันธ์ระหว่างทาบแร่แฝงลอยกับความหนาแน่นของประชากร 117

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3	ข้อวิเคราะห์ชีวิตทาบเร่แฝงลอยกับชีวิตเมืองเชียงใหม่
4.3.1	สภาพเศรษฐกิจและสังคมของการค้าทาบเร่แฝงลอย 120
4.3.2	ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างทาบเร่แฝงลอยกับเมืองเชียงใหม่
4.3.2.1	การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองกับรูปแบบและพื้นที่การค้า121
4.3.2.2	การพึ่งพาระหว่างผู้บริโภครักกับทาบเร่แฝงลอย122
4.3.2.3	ความจำเป็นของผู้ค้าทาบเร่แฝงลอย125
4.3.2.4	ความจำเป็นและเหตุผลอื่น ๆ126
4.3.2.5	ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าทาบเร่แฝงลอยกับระบบการค้า ของเมือง126
4.3.2.6	ความสัมพันธ์ของทาบเร่แฝงลอยกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของเมือง129
4.3.2.7	ความสัมพันธ์ของทาบเร่แฝงลอยกับ Image เมืองเชียงใหม่.....130
4.4	ขนาดและแนวโน้มของการค้าทาบเร่แฝงลอย
4.4.1	ภาพรวมของทาบเร่แฝงลอยเมืองเชียงใหม่132
4.4.2	กระแสการเปลี่ยนแปลงและการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ที่มีผล ต่อกิจกรรมการค้าทาบเร่แฝงลอย 134
4.4.3	ขนาดและแนวโน้มของทาบเร่แฝงลอยเมืองเชียงใหม่141
5	การศึกษาระดับกลุ่มและย่าน 145
5.1	ความหลากหลายของกลุ่มทาบเร่แฝงลอยกับบริเวณและย่านต่าง ๆ ของ นครเชียงใหม่
5.1.1	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยในบริเวณชุมชนพักอาศัย146
5.1.2	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยที่เกิดขึ้นบริเวณสถานศึกษาขนาดใหญ่154
5.1.3	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยที่เกิดขึ้นบริเวณตลาดสดขนาดเล็ก160
5.1.4	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยที่เกิดขึ้นบริเวณทางออกของเมืองในทิศทางต่าง ๆ.....167
5.1.5	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยบริเวณพื้นที่พิเศษของเมือง174
5.1.6	กลุ่มทาบเร่แฝงลอยที่เกิดขึ้นบริเวณริมถนนสายต่างๆของเมือง182
5.2	สรุปสภาพปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในกลุ่มทาบเร่แฝงลอยแต่ละรูปแบบ189
6	แนวทางการวางแผนและการจัดการทาบเร่แฝงลอยในนครเชียงใหม่193
6.1	แนวทางการวางแผนและการจัดการ193
6.2	แนวทางการจัดการทาบเร่แฝงลอยในระดับเมือง196

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
6.3 แนวทางการจัดการหาบเร่แผงลอยในระดับพื้นที่ : ระดับกลุ่มหาบเร่แผงลอย ในบริเวณและย่านต่าง ๆ ของเมือง	198
6.3.1 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย	198
6.3.2 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณสถานศึกษาขนาดใหญ่	200
6.3.3 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณตลาดสดขนาดเล็ก	202
6.3.4 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณทางออกของเมือง	204
6.3.5 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณพื้นที่พิเศษของเมือง	206
6.3.6 กลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณริมถนนสายต่างๆภายในเมือง	208
6.4 แนวทางการจัดการกลุ่มหาบเร่แผงลอยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต	209
7 บทสรุป	
7.1 สรุปผลการวิจัย	210
7.2 อภิปรายผลการวิจัย	213
7.3 บทส่งท้าย/ข้อเสนอแนะ	214
รายการอ้างอิง	215
ภาคผนวก	218
ภาคผนวก ก	219
ภาคผนวก ข	220
ภาคผนวก ค	222
ภาคผนวก ง	223
ประวัติผู้วิจัย	224

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ลักษณะของ Informal Sector และ Fomal Sector..... 7
2	ลักษณะของ Informal Sector ในด้านประชากร กิจกรรมและที่อยู่อาศัย..... 8
3	จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2532-2540..... 35
4	ความหนาแน่นของประชากรรายตำบลของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2540..... 36
5	จำนวนประชากรในอนาคดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2532-2550..... 37
6	ความเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่..... 67
7	จำนวนและสัดส่วนหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่..... 82
8	สัดส่วนการเคลื่อนไหของหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่..... 86
9	สัดส่วนอุปกรณ์การค้าของหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่..... 86
10	สัดส่วนของที่ตั้งการค้าของหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่..... 86
11	สัดส่วนพื้นที่การค้าของหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่..... 86
12	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่แยกตามลักษณะการเคลื่อนไหว..... 92
13	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่แยกตามอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้า..... 94
14	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่แยกตามสถานที่ตั้ง..... 97
15	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่แยกตามขนาดพื้นที่การค้า..... 98
16	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยในแต่ละพื้นที่ของเมืองเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2532-2540..... 100
17	จำนวนและสัดส่วนของหาบเร่แผงลอยในแต่ละรูปแบบ/กลุ่มตามที่ได้จำแนกไว้ของ เมืองเชียงใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2532-2540..... 100
18	จำนวนและสัดส่วนหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ในแต่ละวัน..... 106
19	สัดส่วนหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทในช่วงเวลาต่าง ๆ ในแต่ละวันของเมืองเชียงใหม่..... 107
20	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหาบเร่แผงลอยกับความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2541..118
21	จำนวนและสัดส่วนหาบเร่แผงลอยในรูปแบบการค้าแต่ละกลุ่มตามที่ได้จำแนกไว้..... 145
22	จำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าหาบเร่แผงลอยของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชน พักอาศัย..... 146
23	จำนวนและสัดส่วนการเคลื่อนไหของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย..... 147
24	จำนวนและสัดส่วนขนาดพื้นที่การค้าของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย..... 147
25	จำนวนและสัดส่วนที่ตั้งการค้าของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย..... 147
26	จำนวนและสัดส่วนอุปกรณ์การค้าของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย..... 147
27	จำนวนและสัดส่วนช่วงเวลาค้าขายของกลุ่มหาบเร่แผงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย..... 147

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
59	สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่..... 190
60	สภาพปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มประเภทหาบเร่แผงลอย..... 191
61	การควบคุมองค์ประกอบของการค้าหาบเร่แผงลอยระดับเมืองในด้านอุปกรณ์และ ขนาดพื้นที่การค้า..... 196
62	A Policy paradigm for hawkers..... 197

สารบัญแนบที่

แผนที่		หน้า
1	ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในระดับทวีป ประเทศและภาคของเมืองเชียงใหม่.....	28
2	ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในระดับเมืองของเมืองเชียงใหม่.....	30
3	ที่ตั้งของดินแดนรอบล้านนา.....	31
4	ภูเขาและที่ราบสำคัญในภาคเหนือ.....	32
5	แม่น้ำสำคัญในภาคเหนือ.....	33
6	ขอบเขตการปกครองเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2540.....	38
7	ความหนาแน่นของประชากรเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2540.....	39
8	ภาพรวมการก่อรูปของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 1839.....	42
9	ภาพรวมของเมืองเชียงใหม่สมัยพระเจ้ากาวิโรรสสุริยวงศ์ พ.ศ. 2399-2413.....	45
10	ภาพรวมของเมืองเชียงใหม่สมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พ.ศ. 2413-2439.....	46
11	ภาพรวมของเมืองเชียงใหม่สมัยเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ พ.ศ. 2440-2452.....	47
12	ภาพรวมของเมืองเชียงใหม่สมัยเจ้าแก้วนารัฐ-หมดยุค พ.ศ. 2452-2476.....	48
13	ที่ตั้งบ้านและชุมชนเมืองเชียงใหม่เมื่อเริ่มก่อรูป พ.ศ. 1839.....	49
14	ที่ตั้งบ้านและชุมชนเมืองเชียงใหม่ยุคการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2397-2476.....	49
15	โครงข่ายการสัญจรและพื้นที่ปลูกสร้างเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2486.....	50
16	โครงข่ายการสัญจรและพื้นที่ปลูกสร้างเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2497.....	51
17	พื้นที่ปลูกสร้างเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2536.....	54
18	ที่ตั้งตลาดเมื่อเมืองเชียงใหม่เริ่มก่อรูป.....	58
19	พัฒนาการของตลาดและพื้นที่การค้ายุคการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2397-2476.....	59
20	ที่ตั้งของตลาดสด และธุรกิจการค้าและบริการที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ ในปัจจุบัน.....	65
21	ผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน.....	68
22	Image เมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541.....	71
23	การขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2508-2530.....	74
24	การขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อธุรกิจการค้าและบริการ พ.ศ. 2508-2530.....	75
25	การขยายตัวของการใช้ที่ดินของสถาบันราชการและสถานศึกษา พ.ศ. 2508-2530	76
26	การขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัย พ.ศ. 2508-2530.....	77
27	เขตพื้นที่ธุรกิจการค้าและบริการของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541.....	78
28	เขตพื้นที่สถานศึกษาและสถานที่ราชการของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541.....	79

สารบัญแนพื้นที่(ต่อ)

แผนที่	หน้า
29	เขตพื้นที่ชุมชนพักอาศัยของเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541..... 80
30	ตำแหน่งที่ตั้งการค้าหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2532,2541..... 101
31	ปัจจัยทางกายภาพของเมืองที่มีผลต่อที่ตั้งการค้าของเมืองเชียงใหม่..... 109
32	ตำแหน่งที่ตั้งการค้าหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541 แยกตามกลุ่ม ของรูปแบบการค้าหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภท 115
33	ที่ตั้งของธุรกิจการค้าและบริการบางประเภทที่มีผลต่อการเกิดการค้า หาบเร่แผงลอย 137
34	ที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรร และคอนโดมิเนียมของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน..... 138
35	โครงข่ายถนนตามกรอบการพัฒนาเมืองของผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2532 139
36	รูปแบบการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต 140
37	ตำแหน่งที่ตั้งการค้าหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2532,2541 และพื้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต 142
38	ตำแหน่งที่ตั้งการค้าหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตแยกตามกลุ่มของรูปแบบการค้าหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภท 144
39	พื้นที่บริเวณตลาดชุมชนประตูก้อม 150
40	พื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณตลาดชุมชนประตูก้อม 151
41	พื้นที่บริเวณด้านหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 157
42	พื้นที่บริเวณตลาดประตูช้างเผือก 163
43	พื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณตลาดประตูช้างเผือก 164
44	พื้นที่บริเวณด้านหน้าศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ 170
45	พื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณด้านหน้าศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ 171
46	พื้นที่บริเวณตลาดวโรรส-ตันลำไย 178
47	พื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณตลาดวโรรส-ตันลำไย 179
48	พื้นที่บริเวณริมถนนด้านหน้าสำนักงานไทยนิวิส์ 185
49	พื้นที่การค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณด้านหน้าสำนักงานไทยนิวิส์ 186

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ลักษณะของทาบเร่และแผงลอย	11
2	ภาพเมืองเชียงใหม่ และกำแพงเมืองในอดีต	41
3	พัฒนาการของบ้านและชุมชนยุคการเปลี่ยนแปลง	52
4	ภาพถ่ายดาวเทียมเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2536 (Land sat TM RGB/432)	53
5	การค้าขายของผู้คนเมืองเชียงใหม่ในอดีต	61
6	การเดินทางค้าขายของชาวบ้าน และพื้นที่การค้าบริเวณหน้าวัดพระสิงห์ในอดีต...	62
7	การวางจำหน่ายสินค้าบนผิวถนน (รูปแบบหนึ่งของการค้าที่ยังคงมีสืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน)	63
8	ย่านการค้าบนถนนท่าแพ และบริเวณตลาดวโรรสในอดีต	64
9	บรรยากาศของเมืองเชียงใหม่ในอดีต	70
10	การอยู่ร่วมกันของลักษณะเฉพาะทางกายภาพ 3 รูปแบบบนพื้นที่เมือง	70
11	ทาบเร่แผงลอยที่จำหน่ายสินค้าประเภท Unprocessed food	87
12	ทาบเร่แผงลอยที่จำหน่ายสินค้าประเภท Semiprocessed food	88
13	ทาบเร่แผงลอยที่จำหน่ายสินค้าประเภท Prepared food	89
14	ทาบเร่แผงลอยที่จำหน่ายสินค้าประเภท Nonfood	90
15	ทาบเร่แผงลอยที่ให้บริการ Service	91
16	ลักษณะการเคลื่อนไหวของทาบเร่แผงลอย	93
17	อุปกรณ์ที่ใช้ทำการค้าของทาบเร่แผงลอย	95
18	พื้นที่ตั้งของการค้าทาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2532	102
19	พื้นที่ตั้งของการค้าทาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2541	104
20	ลักษณะทางกายภาพบางประการที่เอื้ออำนวยต่อการพบปะของผู้คนและเกิดพื้นที่การค้าของเมือง	110
21	รูปแบบที่ตั้งของกลุ่มทาบเร่แผงลอย	114
22	ทาบเร่แผงลอยกับระบบการค้าของเมือง	128
23	ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการค้าทาบเร่แผงลอยกับเมืองเชียงใหม่	131
24	รูปแบบและลักษณะของการค้าทาบเร่แผงลอยที่ยังคงหลงเหลือถึงกลิ่นไอและการดำรงชีวิตของผู้คนเช่นในอดีต	135
25	พื้นที่บางบริเวณที่คาดว่าจะเกิดกลุ่มของการค้าทาบเร่แผงลอยขึ้นในอนาคต	143
26	พื้นที่การค้าทาบเร่แผงลอยที่หมุนเวียนไปในแต่ละช่วงเวลาของตลาดชุมชน ประตูคุ้ม	152

สารบัญแผนภาพ(ต่อ)

แผนภาพที่	หน้า
27 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณชุมชนพักอาศัย (ประตูก้อม) ในแต่ละช่วงเวลา	153
28 พื้นที่การค้ำหาบแร่แฝงลอยที่หมุนเวียนไปในแต่ละช่วงเวลา (ด้านหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่)	158
29 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณสถานศึกษาขนาดใหญ่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ในแต่ละช่วงเวลา	159
30 พื้นที่การค้ำหาบแร่แฝงลอยที่หมุนเวียนไปในแต่ละช่วงเวลาบริเวณตลาดประตูช้างเผือก	165
31 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณตลาดสดขนาดเล็ก (ตลาดประตูช้างเผือก) ในแต่ละช่วงเวลา	166
32 พื้นที่การค้ำหาบแร่แฝงลอยที่หมุนเวียนไปในแต่ละช่วงเวลาบริเวณหน้าศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่	172
33 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณทางออกของเมือง (หน้าศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่) ในแต่ละช่วงเวลา	173
34 พื้นที่การค้ำหาบแร่แฝงลอยที่หมุนเวียนไปในแต่ละช่วงเวลาบริเวณตลาดวโรรส-ตันลำไย	180
35 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณพื้นที่พิเศษของเมือง (ตลาดวโรรส-ตันลำไย) ในแต่ละช่วงเวลา	181
36 ทาบแร่แฝงลอยบริเวณริมถนนภายในเมือง (หน้าสำนักงานไทยนิวิล์) ในแต่ละช่วงเวลา	187
37 กรอบแนวทางและมาตรการในการจัดการทาบแร่แฝงลอยในระดับเมือง และระดับพื้นที่ในแง่ของความสำเร็จในการพัฒนา	195
38 การจัดการพื้นที่การค้ำในส่วนของการเคลื่อนไหวของทาบแร่แฝงลอย	199

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 การคาดประมาณการขยายตัวของประชากรเมืองเชียงใหม่ในอนาคต	37
2 สัดส่วนหาบเร่แผงลอยแต่ละประเภทของเมืองเชียงใหม่	82
3 สัดส่วนลักษณะการเคลื่อนไหวของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่	92
4 สัดส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้าของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่	94
5 สัดส่วนที่ตั้งการค้าของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่	97
6 สัดส่วนขนาดของหาบเร่แผงลอยเมืองเชียงใหม่	98
7 สัดส่วนหาบเร่แผงลอยแต่ละช่วงเวลาของเมืองเชียงใหม่	106
8 สัดส่วนจำนวนหาบเร่แผงลอยในรูปแบบการค้าแต่ละกลุ่มตามที่ได้จำแนกไว้	145